

ТИПОВА ПРОГРАМА
прискореної підготовки працівників до дій в
особливий період

Обсяг навчання: 12 годин.

Розглянуто та схвалено на засіданні методичної
комісії НМЦ ЦЗ та БЖД м. Києва
« _____ » _____ 2015 р., протокол № _____

Київ

Укладачі програми: Сімонов Ю.Г., Коренчук О.С.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма прискореної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій особливого періоду складена у відповідності з вимогами глави 3 Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно з вимогами законів України «Про правовий режим воєнного стану», постанови Кабінету Міністрів від 26 червня 2013 року № 443 «Про затвердження Порядку підготовки до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту», постанови Кабінету Міністрів від 26 червня 2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях», «Організаційно-методичних вказівок з підготовки працюючого населення до дій у надзвичайних ситуаціях», затверджених Головою Державної служби України з надзвичайних ситуацій 19.09.2013, «Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях», затвердженої наказом Голови Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 06.06.2014 № 310, зі змінами до нього, затвердженими наказом від 08.08.2014 № 458, інших керівних і нормативних документів з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, Національного стандарту України ДСТУ 5028:2008 та функціональної програми навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності міста Києва.

Мета програми: у стислі терміни підготувати працівників підприємств, установ та організацій до практичних дій в умовах надзвичайних ситуацій особливого періоду на базі раніше придбаних ними знань і навичок при навчанні у системі цивільного захисту.

Відповідальність за організацію і якість проведення навчання несуть керівники об'єктів, а заняття проводяться по структурних підрозділах їх безпосередніми начальниками – керівниками навчальних груп.

З керівниками навчальних груп організуються 4-6 годинні інструкторсько-методичні заняття за темами програми.

Навчальні питання тем програми відпрацьовуються практично. Під час занять працівники залучаються до підготовки наявних захисних споруд до прийому працівників, які потребують укриття, спорудженню найпростіших укриттів, виконанню протипожежних та інших заходів, що підвищують стійкість роботи об'єкту в особливий період. Кожен працівник повинен виготовити собі ватно-марлеву пов'язку.

Для проведення занять з навчання працівників прийомом надання домедичної допомоги залучаються медичні працівники об'єктів.

Кожне заняття закінчується підведенням його підсумків.

II. ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ, УМІНЬ СЛУХАЧІВ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

За результатами вивчення програми кожен працівник повинен знати і вміти:

- вміло діяти за сигналами оповіщення цивільного захисту;
- своєчасно займати сховище (укриття) та дотримуватись правил поведінки у ньому;
- пристосовувати підвальні приміщення (погреби) під укриття та споруджувати найпростіші укриття;
- виходити через аварійний вихід на випадок завалу основного входу або руйнування сховища;
- користуватися індивідуальними засобами захисту;
- пристосовувати одяг до захисту від радіоактивних, отруйних речовин та бактеріальних засобів;
- захищати від забруднення продукти харчування, питну воду;
- надавати домедичну допомогу при ураженнях;
- знезаражувати приміщення, робоче місце, одяг, взуття, засоби захисту і особисті речі, проводити санітарну обробку.

III. ПЕРЕЛІК ТЕМ І РОЗРАХУНОК ГОДИН

№ п/п	Найменування теми	Кількість годин
1*	Підготовка захисних споруд і заглиблених приміщень до прийому працівників, які потребують укриття	3
2	Дії за сигналами оповіщення цивільного захисту	1
3	Використання засобів індивідуального захисту	1
4	Підготовка до розосередження та евакуації	1
5	Виконання протипожежних заходів	2
6	Захист продуктів харчування і питної води від радіоактивного, хімічного забруднення та бактеріологічного зараження	1
7	Надання домедичної допомоги в осередках ураження (зонах лиха)	2
8	Проведення обеззаражування та санітарна обробка	1
Загалом		12

Примітка: *) - на об'єктах, де сховища (укриття) повністю забезпечують захист працівників у відповідності до норм інженерно-технічних заходів цивільного захисту (ІТЗ ЦЗ) і готові до прийому працівників, час, який відведено на тему 1, використовується для підвищення стійкості роботи об'єкту у воєнний час.

ЗМІСТ ТЕМ ПРИСКОРЕНОЇ ПІДГОТОВКИ

Тема 1. Підготовка захисних споруд і заглиблених приміщень до прийому працівників, які потребують укриття.

Звільнення сховища (укриття) від матеріальних засобів, які в ньому зберігаються. Визначення та доведення до працівників місць їх розташування у захисних спорудах, порядок їх заняття та поведінки. Виготовлення та встановлення лавок, нар. Будівництво швидкоспоруджуваних укриттів,

найпростіших та протирадіаційних укриттів (ПРУ), пристосування для ПРУ заглиблених приміщень.

Тема 2. Дії за сигналами оповіщення цивільного захисту.

Сигнали оповіщення цивільного захисту на особливий період: «Повітряна тривога», «Загроза хімічного зараження», «Загроза радіоактивного зараження» та порядок їх доведення. Подача сигналів оповіщення цивільного захисту технічними засобами об'єкту та порядок дій за ними. Дії працівників за сигналами «Повітряна тривога», «Загроза хімічного зараження», «Загроза радіоактивного зараження».

Тема 3. Використання засобів індивідуального захисту

Порядок отримання протигазів і респіраторів. Підбір та отримання протигазів та респіраторів. Підготовка протигазу (респіратора) до використання. Порядок використання пошкодженого протигазу. Відпрацювання нормативів по одяганню протигазів на себе, пораненого, дитину. Підготовка одягу до захисту шкіри. Виготовлення найпростіших засобів захисту органів дихання (ватно-марлевої пов'язки, протипилової тканинної маски та інших тощо).

Тема 4. Підготовка до розосередження та евакуації

Порядок оповіщення про розосередження та евакуацію на об'єкті. Обов'язки працівників об'єкту при їх розосередженні і евакуації. Підготовка до безаварійної зупинки виробництва. Підготовка квартири до її здачі житловим органам. Підготовка документів, продуктів харчування і води у дорогу. Організація розосередження і евакуації працівників об'єкту, членів їх родин. Прибуття на збірний пункт евакуації, порядок відправлення у заміську зону.

Тема 5. Виконання протипожежних заходів

Профілактичні протипожежні заходи, які проводяться на об'єкті: очистка території від будівельного сміття, трави, швидко займистих матеріалів, покриття вогнебезпечних конструкцій вогнезахисними речовинами, організація протипожежного водопостачання, збільшення запасів води для цілей пожежогасіння шляхом заповнення водою природних і штучних котлованів, виробничих ємностей. Підготовка та порядок використання пожежних кранів, гідрантів, рукавів та первинних засобів гасіння пожежі. Дії працівників при різних типах займань і пожеж, порядок повідомлення про пожежу.

Тема 6. Захист продуктів харчування і питної води від радіоактивного, хімічного забруднення та бактеріологічного зараження

Герметизація приміщень, де зберігаються продукти. Використання герметичної тари і плівок для захисту продуктів харчування та питної води. Пакування різних продуктів (м'ясо, масло, риба, сухарі, кондитерські вироби, овочі, сипучі продукти). Захист джерел водопостачання. Вжиття заходів щодо підвищення стійкості енергопостачання водопровідних станцій.

Тема 7. Надання домедичної допомоги в осередках ураження (зонах лиха)

Самодопомога і взаємодопомога при переломах, забоях, вивихах, опіках і ураженнях електрострумом, отруйною речовиною. Зупинення кровотечі. Прийоми накладання пов'язок на рани і обпечені частини тіла. Прийоми і способи іммобілізації (забезпечення нерухомості) при переломах з

застосуванням стандартних шин або підручних матеріалів. Способи транспортування уражених.

Тема 8. Обеззаражування та санітарна обробка

Проведення обеззаражування внутрішніх поверхонь приміщень, обладнання цеху, території. Часткова спеціальна обробка одягу, взуття та засобів індивідуального захисту. Дії при частковій і повній санітарній обробці. Дотримання заходів безпеки.

IV. НАВЧАЛЬНО – МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України.
2. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI.
3. Закон України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання» від 14.01.1998 № 15/98-ВР.
4. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 № 1550-III.
5. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645-III.
6. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 06.04.2000 № 1647-III.
7. Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 № 2245-III.
8. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 683-IV.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2015 року № 18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуаціях».
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 1999 року № 192 «Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв'язку у надзвичайних ситуаціях».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року № 1200 «Про затвердження Порядку забезпечення населення і особового складу невоєнізованих формувань засобами радіаційного та хімічного захисту».
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями».
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 року № 581 «Про затвердження Порядку здійснення компенсації вартості послуг і розміру фактичних (понесених) витрат суб'єкту господарювання та громадянину, транспортні засоби яких залучені для вивезення населення із зони надзвичайної ситуації, районів можливих бойових дій, та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України».

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 616 «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту».

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 року № 824 «Про затвердження Порядку здійснення держаного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки».

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841 «Про затвердження Положення про проведення евакуації у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру».

18. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 року № 11 «Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

19. Національний класифікатор України. Класифікатор надзвичайних ситуацій. ДК 019:2010. Держспоживстандарт 2010.

20. Наказ МНС України від 3.02.2005 № 59 «Про затвердження порядку видачі непрацюючому населенню засобів індивідуального захисту органів дихання від бойових отруйних речовин».

21. Наказ МНС України від 17.06.2010 № 472 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації пунктів видачі населенню та особовому складу невоєнізованих формувань засобів радіаційного і хімічного захисту».

22. Наказ ДСНС України від 06.06.2014 № 310 «Програма загальною підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».

23. Наказ МНС України від 8.08.2005 № 125 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо перевірки стану утримання, експлуатації та використання захисних споруд цивільної оборони у мирний час».

24. Наказ МНС України від 9.10.2006 № 653 «Про затвердження Інструкції щодо утримання захисних споруд цивільної оборони у мирний час».

25. Наказ МНС України від 15.08.2007 № 557 «Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях».

26. Наказ МНС України від 16.07.2009 № 494 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення планів цивільного захисту підприємств, установ та організацій на особливий період».

27. Наказ МНС України від 18.12.2009 № 860 «Про затвердження рекомендацій щодо дій населення у разі загрози та виникнення вибуху, у тому числі тих, що виникли внаслідок терористичної діяльності».

28. Наказ МНС України від 7.09.2010 № 761 «Про затвердження методичних рекомендацій з питань організації планування та проведення евакуаційних заходів на об'єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій».

29. Наказ МНС України від 7.06.2011 № 587 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку створення, обладнання та забезпечення функціонування консультаційних пунктів з питань цивільного захисту при житлово-експлуатаційних організаціях та сільських (селищних) радах».

30. Наказ МНС України від 12.12.2012 № 1400 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».
31. Наказ ДСНС України від 8.08.2014 № 458 «Про внесення змін до Програми загальної підготовки працівників підприємств, установ та організацій до дій у надзвичайних ситуаціях».
32. Наказ МВС України від 11.09.2014 № 934 «Про затвердження Порядку організації та проведення спеціальних об'єктових навчань і тренувань з питань цивільного захисту».
33. Наказ МОЗ України від 16.06.2014 № 398 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».
34. М. В. Болотських (загальна редакція), «Реагування на надзвичайні ситуації», Київ, 2013.
35. Болотських М.В. «Основи цивільного захисту», Університет цивільного захисту України, Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, 2008 р.
36. Зосімов В.П., Садковий В.П., Ушаков Л.В. «Управління та організація діяльності у сфері цивільного захисту», Університет цивільного захисту України, 2006 р.
37. Могильченко В.В. «Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. КІМ, 2008 р.
38. Стеблюк М.І. «Цивільна оборона та цивільний захист», «Знання-Прес», 2007р.
39. Шубін Б.П. «Цивільна оборона», «Освіта», 1991р.

Завідувач Курсів удосконалення керівних кадрів
НМЦ ЦЗ та БЖД м. Києва

Ю.Г. Сімонов

УВАГА ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

ДІЇ НАСЕЛЕННЯ ПРИ БОРОТЬБІ З ТЕРОРИЗМОМ

ТЕРОРИЗМ - суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, вбивств, тортурах, залякування населення і органів влади або здійснення інших посягань на життя або здоров'я ні в чому не повинних людей або загрози вчинення злочинів для досягнення своїх цілей.

Ваші грамотні і рішучі дії з виявлення фактів підготовки до вчинення терористичних актів і своєчасному повідомленню про них правоохоронним органам допоможуть зберегти життя Вам, Вашим рідним, близьким та іншим людям.

Ознаки можливої підготовки до здійснення терористичних актів:

- поява підозрілих осіб, які цікавляться у місцевих жителів інформацією про підприємства та можливістю потрапити до них, минаючи його охорону;
- вивчення підозрілими особами місцевості, розміщення на

ній підприємств, складання їх планів, схем, проведення фото- відеозйомки;

➤ наявність у незнайомої людини предметів, замаскованих під зброю, вибухові пристрої, а також наявність великих сум грошей;

➤ звернення незнайомих осіб до місцевих жителів за підозріло великі гроші надати на нетривалий термін житло, стоянку для автотранспорту, місце для зберігання вантажу, з проханнями перегнати автомобіль, передати посилку, познайомити з якою-небудь людиною та інше;

➤ наміри немісцевих підозрілих осіб під різними приводами познайомитися з людьми, які працюють на підприємствах з режимом допуску на них, вивчення ними порядку охорони та допуску на підприємства.

ТЕЛЕФОНИ ВИКЛИКУ РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ:

- ◆ 101 пожежно-рятувальна служба
- ◆ 102 міліція
- ◆ 103 швидка медична допомога
- ◆ 104 газова служба

Пильність повинна бути постійною і активною!

УВАГА, ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

ЕВАКУАЦІЯ - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Як діяти при проведенні евакуації?

Перед повідомленням про порядок та початок евакуації буде подано звуковий сигнал «УВАГА, ВСІМ!» – сирени і переривисте звучання електросирен.

Почувши цей сигнал, негайно увімкніть радіоприймач або телевізор і слухайте повідомлення про надзвичайну ситуацію та порядок дій. Тим, хто знаходиться на вулиці, слід зайти в установу, магазин, де попросити зробити теж саме.

На кожний випадок надзвичайних ситуацій підготовлено різні варіанти повідомлень, які потім, з урахуванням конкретних подій, корегуються.

Уповодж 5 хвилин після подачі звукових сигналів передається мовна інформація про надзвичайну ситуацію. Вислухавши повідомлення, кожний громадянин повинен діяти без паніки і метушні у відповідності з отриманими вказівками.

Загальні правила:

- Попередьте сусідів, надайте допомогу інвалідам, дітям та людям похилого віку.
- Уточніть місце найближчого укриття (приміром, підвальне приміщення, метрополітен, паркінг).

Якщо сигнал застав вас у транспорті, громадському місці – необхідно уважно і спокійно вислухати повідомлення, визначитись, де поблизу знаходяться найближчі укриття, якнайшвидше добратися туди й укритися в них.

ПАМ'ЯТАЙТЕ!

Висока організованість та дисципліна кожного громадянина – головне під час евакуації!

ПІДГОТУЙТЕСЯ: при виході з собою упакуйте в герметичні пакети та складіть у валізу документи, цінності та гроші, предмети першої необхідності, ліки, мінімум білизни та одягу, запас питної води та консервованих продуктів на 2-3 доби, найпростіші засоби санітарної обробки та гігієни. *Дітям дошкільного віку вкласти в кишеню або пришити до одягу записку, у якій вказати прізвище, ім'я та по-батькові дитини та батьків і домашню адресу.* **Обов'язково** взяти з собою засоби індивідуального захисту (протигази, респиратори, марлеві пов'язки).

Перед виходом з будинку вимкніть джерела електро-, водо- і газопостачання, візьміть підготовлені речі.

На збірних пунктах евакуації уважно слухайте та чітко виконуйте всі розпорядження посадових осіб органів з евакуації та органів охорони громадського порядку.

УВАГА, ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

ДІЇ НАСЕЛЕННЯ ЗА СИГНАЛОМ «УВАГА ВСІМ!»

“УВАГА ВСІМ!” – це головний сигнал цивільного захисту.

Головний спосіб оповіщення населення про дії при виникненні надзвичайних ситуацій – це передача повідомлення мережею провідного мовлення (через квартирні і зовнішні гучномовці), а також через місцеві радіомовні станції і телебачення, пересувні автомобілі, оснащені гучномовцями.

Подається включенням сирен для привернення уваги населення в екстремальних випадках.

Запам'ятайте! Сирени і переривисті гудки інших сигнальних засобів означають сигнал цивільного захисту «УВАГА ВСІМ!».

Після подачі звукових сигналів (сирени, гудки тощо) передається мовна інформація про надзвичайну ситуацію.

Почувши такий сигнал, негайно увімкніть гучномовець, радіоприймач або телевізор і слухайте повідомлення центральних та місцевих органів виконавчої влади та їх структурних підрозділів з питань надзвичайних ситуацій.

На кожний випадок надзвичайних ситуацій підготовлено варіанти повідомлень на можливі надзвичайні ситуації.

Інформація передається протягом 5 хвилин після подачі звукових сигналів (сирени, гудки і т.д.). Вислухавши це повідомлення кожний повинен діяти без паніки і метушні у відповідності з отриманими вказівками.

Вислухавши повідомлення кожний громадянин повинен діяти без паніки і метушні у відповідності з отриманими вказівками.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВКЛЮЧАЄ: інформацію про надзвичайну ситуацію, місце і час виникнення надзвичайної ситуації, територію (райони, масиви, вулиці, будинки тощо), яка потрапляє в осередки (зони) ураження, порядок дій при надзвичайних ситуаціях, інша інформація.

ПОВІДОМЛЕННЯ будуть залежати від екстремальних умов, розмірів, тривалості та масштабів можливих наслідків надзвичайних ситуацій, ступеню небезпеки факторів ураження для населення міста та стану рятувальних і невідкладних аварійних і відновлювальних робіт.

УВАГА ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

Невідкладна допомога при кровотечі

У надзвичайних ситуаціях велика кількість людей отримує рани, з яких витікає кров. Якщо кровотечу не зупинити, то потерпілий може дуже швидко померти. Найстрашнішою є артеріальна кровотеча, коли кров з рани б'є фонтаном, проте, якою б не була кровотеча, правила її зупинки завжди однакові.

Правило перше. Потерпілий повинен перебувати в такому положенні, щоб рана була вище від рівня серця (при пораненні руки – підніміть її; при пораненні ноги – покладіть постраждалого на спину і підніміть пошкоджену ногу; при пораненні тулуба – покладіть так, щоб уражений бік був зверху).

Правило друге. Не забувайте про власну безпеку – використовуйте рукавички, ідеально – спеціальні медичні, але можна будь-які гумові і навіть шкіряні.

Правило третє (найголовніше). Для зупинки будь-якої кровотечі рану треба **затиснути**. Тиск на рану повинен бути настільки інтенсивним, щоб кровотеча припинилася. Для тиску на рану можна використовувати руки (пальці) рятувальника, валик із шматка тканини, частини одягу, футляр від окулярів і т. п. **Якщо рана глибока, то її порожнину слід туго заповнити тканиною, а вже тканину затиснути рукою.**

Увага! При інтенсивній кровотечі **чистота матеріалу**, яким ви затискуєте рану або проводите її тампонаду, **не має ніякого значення**. Головне – якомога швидше зупинити кровотечу. З інфекцією фахівці розберуться потім. Потім тиск на рану рукою треба **замінити тиснутою пов'язкою**.

Незалежно від того, де розташована рана, **накладання тугої пов'язки складається з двох етапів:**

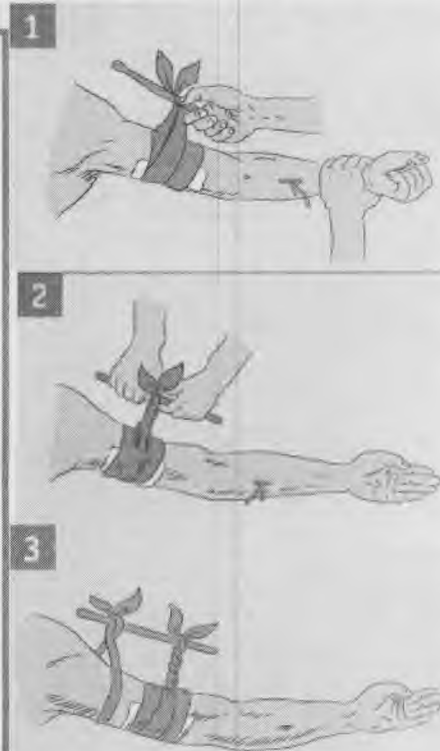
Перший – на рану накладається складений у кілька шарів шматок тканини (рулон бинта, кілька марлевих серветок, складений посовичок, підгузник тощо), і цей шматок притискається рукою.

Другий – тиск на рану рукою поступово замінюють тиском смуг тканини, наносячи їх круговими рухами і щільно притискаючи до рани.

Увага! Якщо після накладання тугої пов'язки кровотеча продовжується (тканина просочилася кров'ю), в жодному разі не знімайте пов'язку! Додатково обмотайте рану ще кількома шарами тканини, намагаючись збільшити тугість пов'язки.

Накладення джгута або закрутки – крайній захід, який слід застосовувати тільки тоді, коли іншим способом зупинити кровотечу неможливо: травматична ампутація чи відкритий перелом кінцівки, дуже значні ушкодження, позаяк ефективне накладення джгута чи закрутки завжди призводить до повного припинення кровообігу в кінцівці і значного (часто необоротного) пошкодження тканин і нервових стовбурів.

Увага! Джгут або закрутку можна тримати не більше години, незалежно від пори року!

УВАГА, ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

Найпростіші засоби захисту органів дихання

Найпростіші засоби захисту органів дихання - протипилова тканинна маска і ватно-марлева пов'язка. Вони захищають органи дихання від радіоактивного пилу і деяких видів бактеріологічних засобів, а для захисту від отруйних речовин непридатні

Протипилова тканинна маска складається з двох частин – корпусу і кріплення. Корпус маски шують з 4-5 шарів тканини.

Зовнішні шари роблять з тканини без ворсу, а внутрішні – для кращої фільтрації – з ворсом. Кріпленням служать смужки тканини, пришиті збоку корпусу. Маски виготовляються семи розмірів, відповідно до висоти обличчя: до 80 мм – перший розмір, 80-90 мм – другий, 91-100 мм – третій, 101-110 мм – четвертий, 111-120 мм – п'ятий, 121-130 мм – шостий, 131 мм і більше – сьомий розмір.

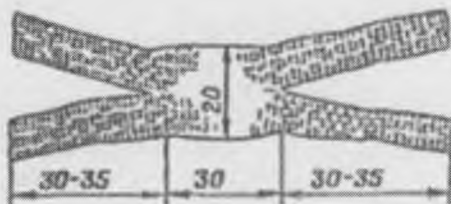
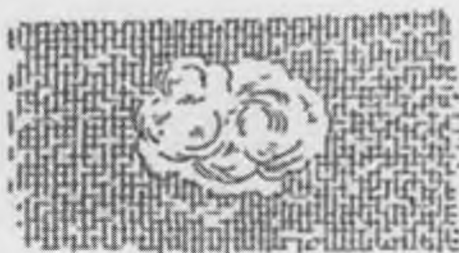
Готову маску перевіряють і приміряють. Розкрій виконують за викройками або лекалами, при цьому обов'язково роблять припуски приблизно в 1 см. Викройку (лекало) накладають на шматок тканини вздовж дольової нитки.

Рис. Протипилова тканинна маска ПТМ-1:
1 – корпус маски; 2 – оглядові отвори;
3 – кріплення; 4 – гумова тасьма;
5 – поперечна гумова смужка; 6 – зав'язки.

Ватно-марлева пов'язка виготовляється зі шматка марлі розміром 100x50 см. Її розстеляють на столі, посередині на площі 30x20 см кладуть шар вати завтовшки 1-2 см (якщо немає вати, то її замінюють марлею в 5-6 шарів). Вільний край марлі по довжині загинають з обох боків на вату, а на кінцях роблять розрізи (30-35 см).

Пов'язка повинна добре закривати ніс і рот, тому верхній її край має бути на рівні очей, а нижній - заходити за підборіддя. Нижні кінці зав'язують на тім'ї, верхні - на потилиці. Для захисту очей необхідно надіти спеціальні окуляри, які щільно прилягають до обличчя.

УВАГА ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

ПРАВИЛА І ПОРЯДОК РОЗМІЩЕННЯ ПРАЦЮЮЧОЇ ЗМІНИ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ У СХОВИЩІ

Після отримання команди на укриття необхідно:

1. Попередити колег по роботі.
2. Вимкнути електрообладнання та освітлення.
3. Зачинити кватирки і двері.
4. Взяти з собою особисті документи, речі, засоби індивідуального захисту.
5. У сховище заходити швидко, але спокійно, без метушні і штовханяни, пропускати вперед жінок та інвалідів.
6. По прибуттю в сховище зайняти місце в секторі, визначеному для Вашого цеху (відділу, бригади...) і неухильно виконувати всі вказівки членів ланки по обслуговуванню сховища.
7. Забороняється брати в сховище легкозаймисті та сильно пахучі речовини.
8. Жінок позасадити ближче до повітропроводу.

Під час знаходження у сховищі забороняється:

1. Ходити по приміщенню без потреби.
2. Шуміти, стукати, голосно розмовляти.
3. Палити і користуватися відкритим вогнем.
4. Без дозволу заходити в службові приміщення.
5. Намагатися самовільно вмикати чи вимикати агрегати спец обладнання сховища чи впливати на них іншим чином.
6. Перешкоджати особовому складу ланки в обслуговуванні сховища виконувати свої обов'язки та нехтувати їхніми вказівками.
7. Відчиняти герметичні захисні двері сховища.
8. Намагатися покинути сховище до отримання на це команди.

УВАГА, ВСІМ!

Навчально-методичний центр цивільного захисту
та безпеки життєдіяльності міста Києва

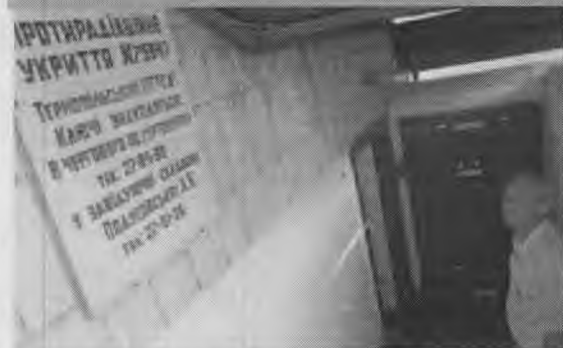
ЗНАТИ ТА ВМІТИ!

УКРИТТЯ НАСЕЛЕННЯ В ЗАХИСНИХ СПОРУДАХ

Укриття населення в захисних спорудах є найбільш надійним способом захисту від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів. В залежності від захисних властивостей ці споруди поділяються на сховища і протирадіаційні укриття.

Сховище - герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.

Протирадіаційне укриття - негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості.

Крім того, для захисту людей можуть застосовуватися найпростіші укриття

Найпростіше укриття – це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

Дані про місцезнаходження сховищ, протирадіаційних укриттів та найпростіші укриття можна уточнити в райдержадміністраціях, органах місцевого самоврядування, а також в районних відділах Головного управління ДСНС України.